

Akalpa: Buli Interview

Mi yue ali Akalpa John Akaligaung ti mi koawa yue chim Akaligaung. Mi nyini ka Chuchuliga ali bo Buluk, Upper East Region. Ghana tengka pola.

Mi koawa li mi mawa ka bai li kan zamsi gbangna. Mi koawa pagka kudiag po ti ngaang-nying. Wa jam nye nyierimude tavachaab li ka tambula po ti nuruba yega jam nyiem cheng sagi ga agisi twima, ti yega diem nyiem aching sagi daa..ade po la. ngaanga nying li wa nyiem cheng Accra ga nya twima dula atom

Tengkpiengka po, wa joka polisa twima. Yaa tom polisa twimaŋa ti ngaagnying, wa nya mi mawa Apaublalie Adayeng ti ba nye yalika abiag bias naaning, apae midge gumdu. Ba dening biagka lie, apae nidoabili sang yaa li biag mi.

Ba jam baig ti bagella ka Accra, Ghana tengkpienhka po te ti koawa jam nya wa twimaŋa atomla.

Wa jam tom dula paarika bena yaalige ti ba yieri wa twima tacheng Tamale lib Dagbongku po la, ti ba kal dula biag bisaga gella li biag bai li tali la yeri.

As mi li dening wien diila mi nyamma an zamsi gbanga dila nying la, wa li piili twima la, wa jam pae wa tutuniŋa anyaka tama zug yen ti bag zamsi gbang.

Wa li kan nya siuk zamsi gbang lanying. Wa jam nyagma yem wa li kan seb gbang la nying, ku jam daani wa twima kama. Wa wien sag tama kama yen ali wa li potim chiib atom wa twimaŋa li nyinbiidi la, ban jam teti wa twima kpangta

jueli ya. Wa li kan seb gbang la nying. Wa yaa jam duen nuai yen wa li teti wa bias zamsi gbang ti chum dadiidae, ba azuli ba ba twimaṅa jiga.

Wa jam kpab kpi kama, alige wa jam basi panta kama magsi wa biasṅa chum. Wa jam da ka niiga basi yeri, ali duen ligra ayen wa chum dank an karo, tama wa biasṅa li pae kula nya ti gbangazamsika zug.

Wa jam nyeka yam, aduen wadae ayem wa chum dank an mwan boro, ba pae wa ligra..a li nii..ga te wa suok yengka li wa toama banaasnsi bai lib o yeri la, dii nying la, wa seb wad an kan boro, wa pogwa li bisaga li kuli ga boka yeri. ti dila asag si ka nuru boari li zan ba anya.

Wa biasṅa asi wa suoka li wa toama la.

Ba jam pae wa ligṅa yega kama te tama wa bimbaansṅa miena ti dila jam maari ti yega yega ti yeri kulika po. Ali ligraṅa li kan jam potim zuag laṅa jam chogsi maari kama te ti zamsi zaan gelli. Bisa..a bu li seb yen maamaaro karo la, ti yaa tom yen ti tug ti koawa ligraṅa tit a ti paari jigdii la du. Buka dila li so ate ti bagella bag paari ti li zamsi paari dii la.

Ali ti yengka li jam kpab yali la, wa dien bag zamsi cheng paari university, anya gbangdobrik. Bi nidoaoabilisii li tali la apae midleg gumdu nye pupola kama yen ti zamsi gbangka cheng ning. Wai li paete mi biam pola zamsi nuerika high school, ti wa bag pae dila nya twima atom. Mi neuri mi ning nyornor degree gbangdobrika ka Ghana po, yaa li Scotland lib o UK felikteng po la ga nye masters zamsika yaa gaa gab o Boston a zamsi Phd. Wait e mi paete biam po ti ba biag saari

bisa banaansi la me zamsi wa ningnyornor degree ka Ghana yaa li gab o UK azamsi wa masters degree gbandobrik. Bii kai ti ba biag saari bunu wa la me zamsi tuesi wa degree kama alinya twima boro atom. Bai li tali la me boro atom li ka pagrim miena high school zamska po.

Tama bai li nyasink pae koawa ligra zamsi cheng ning la me yaa boro amaari ka ti yoama ayen ba me bag nya gbangzamsika. Asi mi ni bo Boston la, mi amaari n'soatana nib o yeri la kama ni ligra ti bat a anya bo zamsika li badeg wie zug ti ba mɛ bag cheng ning.

Ku amagsi kama ayen ti ate naawon jiam li wa twima dii la, ti mawa chiib zaan wa bisaɲa a miena ɲaang kama ti koawa kummu ɲaangnying. Ali wa li jam tuchaab li wiegarima la, wan pae ti koawa li basi lignai la tom kaasi ya. Wa daa wai li anyu daam a, ti dila maari ti wa duen wa pupo la teng ali sag tama wa bisaɲa yaalika. Wa maa sag ti gbangzamsika mɛ. Yaalika kama puomka ti ningchelin jigi. Nuri nyien li ka tengkpieng po, amwan cheng gab o kudiag po, gumchaab li wiegarimɲai ti ba atu la daa waefiiga. Wa deg wa nyiini li nya tama bisa bayuepuai wa zug. Ali ninambui ti wa tu, ali sag ti wie yega la, maari tama miena kama te ti yiti chim nuru mangsa.

Ti koawa li kpi te ti mawa ta ti kuli yeri la, ti douku demma li kudragka demma daam achali ti kama ti li chim bimbaamsii chaab la nying, gumchaab li jibbui li ji ti mawa zug po la. Ti te Wen jiam ti koawa li basi ɲanta ate ti ma wa an yig kaasiya,alige ti tama bimbaansaɲa me chiib chogsi wienɲa miena ti docku wie zaan niag la

Ku bu daa waechang yen jinla Danni,nuruba apag ti mawa kama wa li zaan wa deg wa nyiini nya bimbaansa bayuepuai ti ba zamsi gbang cheng ning ali za badeg nangsa zug ba boka po ti bap o wonnyi me la an cheng be la.Nurubai lib o ti kudiaku po li tengyona po la,amaring ti mawa kama wa nyekade nying.Ali tama yaali anya wa zug la,tidien ta wie yega kama yen tin ye te wa.

Dii nying la ti ming kama yen ti li ate wa ligra li nandiintii la li wa ta naya bai li maa boro li wa la,ali bala deg li jam pae tama chim bai lit a daannika,ali je tit e ti mawa nyiini la.Ku nyien li jam pagra dii po ti jigi,tava zamsika ligtunima teka jigi la,wai miena nyien yiag ti teka ti mawa.Ali ku li kan ta daanika mi jigi la,mi ken poli yen nurubala deg mwan jam ade tama mawa wuluma.Dila tegma ti ligra dan puom zuag diidii wa nisa po,wa pae anya yenni po demma li kudiagka po nuruma gella.

Wienade nying,tama yaa pae ti mawa tanyini kudiaka po tawa cheng tengkai ti ba awi yen Navrongo la po,ti wa jam maa bo li ti.Chiig miena po,ti dien tom ligra kama li nandiinta ate yeri demma ti dila amaari ba deka li bimbaansaṅa zamsika ligtuninma.Kudiaka po nandiinta silim nyien dan paari,ti nyien vi lignai li nandiintii te ti ate yeri la kama.

Nyintwiila dan paari wai,yeri ti nyien ga pae kula nyornorwa kama ta jam lengka po jam teba tebka ali atuni ba pamṅa.

Benanade miena po ti wienai nye ti docku pot a jam paari jinngi Danni la ali la.